

ЛЕКЦІЯ 2.

ЧАСТИНА 3

Наближення законодавства України до права ЄС

Для початку необхідно розібратися з термінологічною плутаниною. В англійському тексті Угоди про асоціацію дієслово «to approximate» (укр. – наближати) та відповідний іменник «approximation» («наближення») вживають більше 150 разів. Натомість в українському тексті ці слова перекладені як «наближення» та «адаптація» законодавства, а в кількох випадках навіть як «гармонізація» і «апроксимація». Варто пам'ятати, що ці чотири різні українські слова насправді мають ідентичне значення. Коректніше використовувати термін «наближення законодавства».

Україна взяла на себе багато зобов'язань із наближення свого законодавства. Зазвичай таке зобов'язання чітко визначає конкретний правовий акт ЄС, до якого повинно бути наближене наше законодавство. В Угоді згадано більше 400 таких правових актів ЄС. Для того, щоб не перевантажувати основний текст Угоди, такі правові акти перелічені в додатках до Угоди.

Приклад 1 – Митне законодавство

Згідно зі статтею 84 Угоди «Поступове наближення до митного законодавства ЄС... здійснюють згідно з Додатком XV до цієї Угоди». У згаданому додатку визначено чотири регламенти ЄС та дві конвенції, що складають митне законодавство ЄС, до яких має бути наближене митне законодавство України.

Приклад 2 – Захисту прав споживачів

Стаття 417 Угоди «Україна поступово наближає своє законодавство до *acquis* ЄС відповідно до Додатка XXXIX до цієї Угоди...». Сам додаток розпочинається з фрази «Україна зобов'язується поступово наблизити своє законодавство до законодавства ЄС у наступні встановлені терміни:». І далі йде доволі довгий перелік правових актів ЄС зі строками здійснення наближення, який складається з 13-ти директив, двох рішень, одного регламента і однієї рекомендації – тобто разом з 17-ти правових актів ЄС щодо захисту прав споживачів.

Утім, як виняток, інколи правові акти ЄС вказані в основному тексті Угоди, як у статті 256 Угоди, згідно з якою Україні необхідно наблизити своє законодавство про конкуренцію до чотирьох регламентів ЄС.

Джерела права ЄС

Законодавство ЄС складається з різноманітних правових актів. Основні серед них — регламенти, директиви та рішення. Вони визначені у ст. 288 Договору про функціонування Європейського Союзу:

Регламент має загальне застосування. Він обов'язковий у повному обсязі. Його повинні прямо застосовувати усі держави-члени ЄС. Тобто це загальний закон, кожне положення якого безпосередньо діє в усьому ЄС.

Директива обов'язкова лише щодо результату, якого необхідно досягти державам-членам ЄС. Натомість вона залишає за національним органам влади держав-членів право обирати такі форми і засоби, які вони вважають доречними, щоб досягти визначеного в цій директиві результату.

Рішення схоже на регламент, оскільки всі його положення обов'язкові у повному обсязі. Проте, на відміну від регламенту, рішення не завжди обов'язкове для всіх.

В окремих випадках держави-члени ЄС встановлюють законодавчі норми через укладання конвенцій чи угод. Зокрема, дві такі конвенції у митній сфері визначені в Додатку XV до Угоди про асоціацію, згаданому вище.

«Законодавство ЄС», «право ЄС» та «acquis ЄС». У чому різниця?

Регламенти, директиви, рішення, конвенції та угоди складають законодавство ЄС.

Проте нерідко в Угоді про асоціацію можна зустріти формулювання, що покладає на Україну зобов'язання наблизити своє законодавство до права ЄС або до acquis ЄС.

Право ЄС складають не лише законодавчі акти, ухвалені інституціями ЄС, але також установчі договори Союзу, неписані загальні принципи права ЄС, судові прецеденти, сформульовані в рішеннях судів ЄС.

Найбільш широке — поняття «acquis ЄС». Буквально у перекладі з французької мови воно означає «здобуток» або «надбання» Європейського Союзу. В Угоді про асоціацію цей термін вжито 36 разів. Acquis ЄС включає, крім власне права ЄС, також різноманітні документи, в яких здійснюється застосування чи тлумачення усього комплексу прав та обов'язків держав-членів ЄС.

За експертними оцінками обсяг acquis ЄС становить понад 100 тисяч сторінок. Рекомендації, висновки, роз'яснення інституцій ЄС та рішення судових органів ЄС, що входять до acquis ЄС, дуже важливі для правильного застосування та тлумачення права ЄС. Тому коли якась держава бажає вступити до Європейського Союзу, її законодавство повинно відповідати саме acquis ЄС.

Відповідно, якщо в Угоді про асоціацію визначено, що Україна зобов'язана наблизити своє законодавство з певного питання до *acquis* ЄС, – Україна повинна відповідати вимогам до країн-кандидатів на вступ до Європейського Союзу.

Більше про євроінтеграційну термінологію читайте у статті Роберта Хорольського «Чи можна усунути плутанину в євроінтеграційній термінології?» за посиланням.